

numer referencyjny 1209 Pom.

poprzedni nr: 566/1209 Pom.

GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
Morskiej Służby Połączonych Sił
ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22
ak@wp.pl; www.zawackie.pl
REGON 1426127; REGON 1426127
KRS 0000041692
NIP 1506 0000 0000 5002 0244

córka
Balcerowska Urszula
43-100 'Hydry

Bydgoszcz
AK

++ **Jaszarski Antoni**

M: 566/1209 Pom.

IS ZAWARTOŚCI TECZKI

Taszkowski Antoni
J: M: 566 / 12.09 Pom.
Bydgoszcz A &

I/1. Relacja

k. 1 s. 1-2

I/2. Dokumenty (sensu ścisłym) dotyczące osoby relatora

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

k. 2 s. 1-2

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

1) z M. Dalczerowską k. 2 s. 1-2

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. —

VI. Fotografiografia – brak

I/1. Relacja Taszarowski Antoni:

- Relacja spisana przez córkę Antoniego Taszarowskiego -
Iroszulę Balcerowską, bez daty, ręk. oryg. k.1 s.1-2

Taszarowski Antoni niezłyjczy cłonek konspiracji
urodził się 12. 1. 1899 w Budziszewiu pow. Żmim
z matki Kandy Taszarowskiej - Wódkowskiej - Scholz i Józefa
Podczas ewakuacji obru koncentracyjnego Stutthof
ojciec mój zginął wg. orzeczenia Sądu Grodzkiego w Porygowo
podając datę śmierci 9.5.1946r.

Ojciec mój ukończył 6 klas szkoły gminnej, a następnie odbył
śłużbę wojskową w szkole podoficerów Piechoty w Joznamiu
dnia 11.7.1919 mianowany sierżantem.

Ojciec mój był urzędnikiem w magistracie i latem 1939
powołano ojca do wojska jako wachmistrza Łandarwerii.
Podczas pierwszych dni wojny jak i krwawej niedzieli ojciec
czuwał nad porządkiem w mieście i na dworcu kolejowym.

Po wkroczeniu Niemców dostał się do niewoli. Po powrocie
z niewoli następnym dniem po ogłoszeniu się w urzędzie miasta
ojca aresztowano. Dzięki życzliwym sąsiadom Niemcom
po kilku miesiącach ojca zwolniono i dostaje pracę
w tramwajach miejskich. Ale w wyznaczonych dniach musi
zgłaszać się na policy. Kiedy wybuchła wojna skończyłam 10 lat
i w pierwszych dniach września zmarła moja siostra mężatka
która bardzo kochaliśmy. Ze względu na mój młody wiek nie
ukajemniczo moim w pracy konspiracji, a jedynie roznosiłam
po ojca i brata znajomych różne polecenia oraz kiedy odbywały
w naszym mieszkaniu spotkania koleżeńskie to prosiłam mnie
o obserwowanie naszego domu czy ktoś nie powołałby się nie zbliża.

dnia 14.4.1944 wróto o naszego mieszkania przy ul. Grudzińskiej 13 $\frac{1}{2}$
 2-dw gestapowców pytało o mojego brata Zygmunta Szatkowskiego
 właśnie porócił z pracy popołudniowej mój ojciec, a Mamma
 mojej siostry zamartwiała bowiem wszystko o ojca, bracie
 i o znajdując się w sąsiedztwie naszego mieszkania radiostacji.
 Na chwile, tylko 2-dw gestapowców opuściło mieszkanie, a mamma
 z sąsiedzi szybko zabrała radiostację i wstawiła ją za okno na ogródek
 drewniany jaki w tamtych latach się miało przy oknach.

Kiedy mamma zdażyła spuścić roloby wróto do mieszkania
 10 gestapowców i zaczęli całą mieszkanie przeszukiwać na szerszą
 od Boga nic nie znaleźli. W pokoju brata z biblioteką gdzie
 było sporo książek polskich i niemieckich podręczników i wzmianki
 odkładali wszystkie na znajdując się obok stoł. W innych pokojach
 rozciągali stoły nie nie znajdując zabrał ojca i kiedy odwrócił
 dziecka chciałam ojca pożegnać co zawsze oznaczam przy wyjściu
 gestapowiec odepchnął mnie upadając na piec kuchenny.

Po wyjściu gestapowców mamma ukladając ze mną, książki
 rozkładała i ten stoł, a tam niemieckie pieczone i awstriejskie w blans
 czy to nie była łaska Boża nie nic nie znaleźli.

Po wojnie zostaliśmy z mamą i babcią same, po ogłoszeniu
 się w dzienniku byłych więźniów K.C. my żadnej pomocy nie otrzymaliśmy
 bowiem mamma moja napisała w aukcie, że przynajmniej, aresztowani
 była przynależności do P.K. Upragniona wolność okazała się
 dla mojej bohaterki matki całym ciężkim życiem. Na szczęście
 dzięki żyłim znajomym podjął pracę, a potem wysłał
 mamę

Przeszłość i teraźniejszość

II. Materiały uzupełniające relacje: Taszarzki
Antoni:

- Notatki o Antonim Taszarzkim w biografii
Szymona Szatkowskiego [w:] Słownik biograficzny
konspiracji pomorskiej 1938-1945, c. 3 Toruń
1994, ksero.

k. 2 s. 1-2

Szatkowski Zygmunt ps. „Wiesław”, „Grzmot” (1914–1997), kmdt Insp. AK Bydgoszcz.

Urodzony 9 III 1914 r. w Bydgoszczy; syn Jana Bolesława, muzyka, żołnierza poległego w 1918 r. podczas I wojny światowej, i Pauliny z d. Wiśniewskiej. Od 1921 r. był uczniem szkoły ćwiczeń Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Bydgoszczy. Seminarium ukończył maturą złożoną w 1933 r. W latach 1930–1935 uczył się także gry na skrzypcach w Miejskim Konserwatorium Muzycznym, a w latach 1933–1935 pracował jako nauczyciel muzyki w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bydgoszczy. Jesienią 1935 r. został powołany do odbycia jednorocznej służby wojskowej w ramach Dywizyjnego Kursu Podchorążych przy 62 pp w Bydgoszczy, mianowany 22 IX 1938 r. ppor. rez. piechoty.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r., otrzymał przydział do 82 pp w Brześciu n/Bugiem. W okresie od 1 IX do 6 X 1939 r. walczył w ramach Samodzielnej Grupy Operacyjnej (SGO) „Polesie”, dowodzonej przez gen. F. Kleeberga. Po kapitulacji SGO został jako jeńiec niemiecki przewieziony pod Lublin, skąd udało mu się zbiec i powrócić do Bydgoszczy. Podczas niemieckiej okupacji pracował w firmie budowlanej „Holzmann AG” w Emilianowie k. Bydgoszczy w biurze technicznym, uzyskując dzięki temu dokumenty pozwalające na swobodne poruszanie się. (Firma ta prowadziła dla DAG Alfred Nobel budowę elektrowni, kotłowni i podziemnych pomieszczeń dla celów chemicznych oraz torów kolejowych, mostów na Brdzie, rozbudowę dworca Bydgoszcz–Wschód). Dzięki inż. Stańczykowi pracującemu w tejże

*Stor. Inow. Konsp. pom. 1939-1945, pod 165
g. Zawackiej, Tom II 1997, 2.3*

firmie Szatkowski zdobył przygotowanie do zawodu inżyniera budowy mostów i budownictwa konstrukcji żelbetonowych. Na przełomie 1939/1940 r. Szatkowski rozpoczął organizowanie struktur konspiracyjnych na terenie Bydgoszczy, początkowo o charakterze samorządowego sprzysiężenia, następnie w ramach Garnizonu ZWZ Bydgoszcz. Zaprzysiężony do konspiracji prawdopodobnie przez Brunona Jasińskiego ps. „Kuno”, pierwszego kmdta Insp. Bydgoszcz. Opierając się na osobach znanych sprzed wojny organizował wraz z nimi sieć łączności, wywiadu i służby sanitarnej. Do tych osób należały m.in. Urszula Klunder ps. „Ewa”, „Ula” (organizatorka kobiecej służby kurierskiej i wywiadowczej, późniejsza referentka WSK Insp. Bydgoszcz), Józef Eichstaedt ps. „Mikrus”, „Jacek” (organizator wywiadu, następnie zca kmdta Insp. Bydgoszcz), Aleksander Schulz ps. „Michał”, „Maciej” (współorganizator Garn. ZWZ-AK Bydgoszcz, później kmdt Garn. Bydgoszcz, a od 1943 r. kmdt Podokr. Północno-Zach.). Do czasu aresztowania Jasińskiego w lipcu 1942 r. Szatkowski był oficerem organizacyjnym Inspektoratu. Pośredniczył w nawiązaniu kontaktów między oddziałem partyzanckim Stefana Gussa ps. „Dan” w Borach Tucholskich a KO, współdziałał z ODR przy tworzeniu administracji zastępczej. Od III kwartału 1942 r. do aresztowania w marcu 1944 r. pełnił funkcję kmdta Insp. AK Bydgoszcz. W tym okresie odtwarzał rozbite struktury konspiracyjne (po aresztowaniu w lipcu 1942 r. kmdta Insp. Jasińskiego i następnie, w listopadzie tegoż roku, kmdta Garnizonu Leona Hoffmana ps. „Adam”, „Henryk”). Na nowo organizował sieć łączności z Obwodami Inspektoratu oraz z KO w Toruniu i w Warszawie, odtworzył komórkę legalizacji i sieć wywiadu Inspektoratu. W jego mieszkaniu przy ul. Grudziądzkiej 13 odbywały się odprawy Kmdy Inspektoratu. Referatu WSK, spotkania z oficerami KO. Najbliższym współpracownikiem Szatkowskiego był jego przyjaciel, zastępca i szef wywiadu Insp. — Józef Eichstaedt. Obaj zostali aresztowani w mieszkaniu Eichstaedta 23 III 1944 r. podczas kolejnej fali aresztowań, spowodowanej uwięzieniem 22 I 1944 r. Gustawa Olszewskiego ps. „Gracjan”, „Willi”, szefa łączności KO Pomorze. Po śledztwie w bydgoskim gestapo Szatkowski i Eichstaedt, nie zdradziwszy nikogo ze współpracowników, zostali osadzeni w obozie Stutthof, gdzie otrzymał nr obozowy 80087. Wkrótce Szatkowski zachorował na gruźlicę i został umieszczony w rewirze dla chorych. Podczas ewakuacji obozu 17–19 IV 1945 r. znalazł się w grupie ciężko chorych, umieszczonej na barkach. Barki te, poważnie uszkodzone, 5 V 1945 r. dotarły do duńskiego portu Klintholm Havn, gdzie chorzy zostali przez Duńczyków otoczeni opieką lekarską.

Po okresie intensywnego leczenia Szatkowski w latach 1946-47 ukończył w Danii techniczny kurs kreślarski i w 1947 r. podjął pracę jako inżynier-konstruktor w firmie budującej okręty i silniki okrętowe. Do czasu przejścia na emeryturę w 1981 r. zajmował się badaniami nad ulepszeniem silnika Diesla. Społecznie działał jako przewodniczący rady Związku Uchodźstwa Polskiego w Danii.

Dnia 8 V 1995 r. brał osobiście udział w odsłonięciu tablicy pamiątkowej umieszczonej w Bydgoszczy na domu przy ul. Grudziądzkiej 13, gdzie mieszkał podczas okupacji. Zmarł 17 IV 1997 r. w Danii.

Odznaczony Krzyżem Walcznych i Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Ojczym Szatkowskiego — Antoni Taszarski (ur. 12 I 1899 r.) urzędnik magistratu bydgoskiego, został latem 1939 r. zmobilizowany jako wachmistrz żandarmerii garn. bydgoskiego. W pierwszych dniach wojny i podczas „krwawej niedzieli” pełnił

służbę porządkową w mieście. Podczas niemieckiej okupacji współpracował w ramach konspiracji ZWZ-AK z Szatkowskim (wspólne mieszkanie przy ul. Grudziądzkiej). Aresztowany 24 III 1944 r. (na drugi dzień po aresztowaniu Szatkowskiego), został również osadzony w Stutthofie i tam zamordowany w kwietniu 1945 r.

AMSt., Teczka akt personalnych I-III-14-851; Rel. t. XXVII; AP AK, T.: Drygałowa W., Eichstaedt J., Gendaszkowa F., Gruetzmacher H. (rel. Deruckiej J.), Klunder U., Musiał B., Schulz A., Sonnenfeld B., Szatkowski Z., Szymanowicz H., Taszarski A. (rel. córki), Zalewski S.; *AK na Pomorzu...*; C i e c h a n o w s k i K., *Ruch oporu...* (tu jako Szatkowski); F o r y c k i E., *Ludzie...*, s. 20, 105; K o m o r o w s k i K., *Leksykon...*; *Zast. Pomorzanie...*, s. 24, 25, 53;

Hanna Maciejewska-Marcinkowska

IV/1. Korespondencja z M. Balcerowską:

- list Fundacji do Urszuli Balcerowskiej w sprawie dołączenia i materiałów do biografii, Toruń, 30.08.1992r., nusp. kopia k. 1 s. 1
- list Balcerowskiej Urszuli do Fundacji, Tychy 10.10.1992r., neps. oryg. k. 1 s. 2

Toruń, 1992 09.30

Ldz. 964/A/92

Pani
Urszula Taszarska-Balcerowska

43-100 Tychy

Szanowna Pani,

Adres Pani otrzymałam od Pani Brata Z. Szatkowskiego z Danii. Ponieważ w Archiwum naszej Fundacji uzupełnia się teczkę osobową Pani Brata i jego Ojca, prosimy Panią o przesłanie nam danych o nich, zapamiętanych zwłaszcza z czasów konspiracji - może znalazła by się jakaś fotografia, może dokumenty.

Mamy relację własną Pani brata, ale potrzebne są osobne uzupełnienia przez innych relatorów, w tym członka Rodziny.

Zimą ma wyjść w "Słowniku Konspiracji Pomorskiej" biogram Pani Brata, bardzo prosimy o możliwie szybką odpowiedź.

Łączę wyrazy szacunku
Przewodnicząca Rady Fundacji
Elżbieta Zawacka

zał:

zaproszenie na sesję - zaprosiłam też Brata.
schemat relacji

Tyenty 10. 10. 1992 2
Rel. M-566/1209

Wpłynęło dnia 22.10.92
Ldz. 1030/17/92

Szanowna Pani!

dziękuję za zaproszenie które właśnie otrzymałam.
Niestety bardzo ciężki stan mojego karciwa jestem na
I grupie inwalidzkiej nie pozwalam mi uczestniczyć.
W załączeniu przesyłam dane o moim ojcu
Łaszyjąc jednocześnie serdeczne podziękowania

Patrosowska Urszula

córka Balcerowska Urszula
Tychy,

M-566/1209

Bydgoszcz
AK

†† 9.5.46 Taszarski Antoni

Taszarski Antoni

ZESKANOWANE

